

Burgerschap Meten

Een handreiking voor beleid, vertaalslagen naar kaders en werkwijzen en analyse

In dit document treft u een handreiking aan voor de analyse en vertaling van resultaten uit Burgerschap Meten. De CED Groep heeft deze handreiking ontwikkeld en kan gebruikt worden naast de handleiding als hulpmiddel bij het vertalen van de uitkomsten naar conclusies en acties.

De handreiking bestaat uit:

- a. Burgerschap en schoolbeleid
- b. Vertaalslag naar burgerschapskaders en - werkwijzen: bijvoorbeeld praktijkboek Burgerschap CED-Groep of Jonge Burgers SLO
- c. Analyse strategie : stappenplan voor interpretatie

A. Burgerschap en schoolbeleid

Wat is burgerschap?

Burgerschap is de bereidheid en het vermogen van jongeren om deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren (Onderwijsraad, 2003).

- Burgerschap gaat over: participatie en betrokkenheid: meedoen aan de gemeenschap op verschillende niveaus.
- het ontwikkelen van de eigen identiteit: zoals zelfbeeldontwikkeling, ontwikkeling van het geweten maar ook over de gedeelde identiteit van de samenleving.
- het ontwikkelen van een democratische houding: democratie denken en handelen.

Het wettelijk kader

Scholen zijn verplicht om aandacht te besteden aan de bevordering van burgerschap en sociale integratie. Het toezichtkader actief Burgerschap en sociale integratie van de Onderwijs Inspectie omvat twee onderdelen: het onderwijsaanbod en de kwaliteitszorg. Deze onderdelen zijn ieder onderverdeeld in vier elementen van waaruit het onderwijsdomein burgerschap moet worden ingericht. (www.onderwijsinspectie.nl)

Grip op burgerschapsvorming is lastig

Uit beschrijvingen van landelijke projecten blijkt dat de meeste scholen al veel doen aan burgerschap. Men is zich echter niet altijd bewust dat bepaalde activiteiten, zowel leerstof gebonden als projectmatig, die binnen het onderwijs worden aangeboden impliciet burgerschapsvorming is. Feitelijk is burgerschap geen apart vak, maar is het verweven in vakken als geschiedenis, sociale vaardigheden, maatschappijleer en voorkomende maatschappelijke projecten binnen de school. Dat maakt dat het voor veel scholen lastig is om aan te geven wat zij doen aan burgerschap (onderwijsaanbod) en hoe zij dit doen (kwaliteitszorg). Om te kunnen voldoen aan de eisen die door de Onderwijs Inspectie gesteld worden, is het belangrijk dat de school duidelijk in kaart brengt in hoeverre men aan de beoogde doelen werkt en of de school de kwaliteit van haar onderwijs voldoende waarborgt.

Planmatige aanpak van burgerschap

Burgerschap hoeft geen vak apart te zijn, maar volgens het wettelijk kader is het wel een verplicht onderwijsdoel. Om vast te stellen dat er daadwerkelijk wordt gewerkt aan de afgesproken onderwijsdoelen en om de kwaliteit van de processen te volgen, is een planmatige aanpak gewenst. Een belangrijk onderdeel hiervan is de evaluatie. De evaluatie van de lopende processen kunnen vanuit een verschillend perspectief benaderd worden. Wanneer men kijkt naar visie en beleid, de wijze waarop men de visie wil realiseren, de wijze waarop het onderwijs in burgerschap wordt ingevuld, programmatisch of projectmatig, dan gaat het over schoolontwikkeling. Als we de

evaluatie vanuit het meetperspectief beoordelen, dan wil men weten hoe leerlingen het ten opzichte van elkaar of ten opzichte van de andere groepen doen en kan men indien wenselijk het onderwijsaanbod aanpassen. Daarnaast kan men met behulp van Burgerschap Meten de resultaten als een benchmark gebruiken: hoe doet onze school het ten opzichte van andere scholen in de omgeving of landelijk, de uitkomsten hiervan kunnen eveneens consequenties hebben voor de inrichting van het onderwijsdoel burgerschapsvorming. Voor de evaluatie van beide aspecten kan het instrument Burgerschap Meten gebruikt worden.

Voor een planmatige aanpak gaan we uit van het model planmatig werken (Van der Leij e.a. 1993). Onder planmatig werken verstaan we het werken volgens de cyclus:

- gegevens verzamelen
- gegevens analyseren
- oplossingen kiezen en doelen formuleren-
- doelen uitvoeren (gekozen aanpak uitvoeren)
- gekozen aanpak evalueren

Tenslotte wordt de cyclus herhaald. Dit model wordt gebruikt op school- klas- en leerling-niveau en is heel goed toepasbaar bij de inrichting van het onderwijsdomein burgerschapsvorming. Een dergelijke cyclus is alleen effectief wanneer er concrete doelen geformuleerd worden. Aan de hand hiervan kan het onderwijs geëvalueerd worden. Wanneer burgerschapsvorming wordt ingericht als een echt onderwijsdoel, dan zal men de ontwikkeling op het gebied van burgerschapsvorming van alle leerlingen moeten volgen door de jaren heen. Met behulp van een dergelijke evaluatie kan er een doorgaande lijn in het onderwijs ontstaan.

Burgerschapsvorming is geen volledig ingericht onderwijsdomein. De inspectie laat de scholen vrij bij de invulling hiervan. Men moet echter wel het kader van de inspectie volgen. Hierbij kunnen de genoemde kerndoelen (www.onderwijsinspectie.nl) helpen bij het concretiseren van het onderwijsaanbod. Om burgerschap als onderwijsdoel te realiseren, is beleid nodig dat het hoe en wat van het onderwijs beschrijft.

Beleid en onderwijsaanbod

In het schoolplan worden visie en beleid rondom het thema burgerschap beschreven. Dit is een document dat vierjaarlijks geëvalueerd wordt en is het uitgangspunt voor het groepsplan. Dit is de leidraad voor de concrete uitwerking op klasniveau. Dit document wordt jaarlijks geëvalueerd op grond van de groepsevaluaties. Wanneer leerlingen op bepaalde sociale taken uitvallen kan men besluiten daar het volgend schooljaar specifiek aandacht aan te besteden. De bijgestelde aanpak wordt voor iedere groep beschreven in het groepsplan. De evaluatie van de individuele leerling in het kader van burgerschap is ingewikkelder.

Burgerschapsvorming is vooral een groepsaanpak. Wanneer enkele leerlingen zeer lage resultaten boeken op de afname van BSM is een bespreking binnen de zorgstructuur van de school wenselijk. Op grond van eventuele ander toetsresultaten kan men besluiten voor deze leerlingen een aangepast aanbod op te stellen.

Planmatige aanpak voor het volgen van de ontwikkeling van het onderwijs in Burgerschap

	School	Klas	Leerling
Gegevens verzamelen <i>Voor een representatieve afname is verstandig om de 1^e afname na 6 weken na de start van het schooljaar af te nemen.</i>	Afname Burgerschapscompetenties (leerlinglijst) & Burgerschapsgedrag (leerkrachtlijst) min. 6 leerlingen at random Of afname scan	Afname Burgerschapscompetenties (leerlinglijst) & Burgerschapsgedrag (leerkrachtlijst) min. 6 leerlingen at random	Afname Burgerschapscompetenties (leerlinglijst) & Burgerschapsgedrag (leerkrachtlijst) bij alle leerlingen
Analyse van de gegevens	Schooloverzichten analyseren	Groepsoverzichten analyseren	Leerlingoverzicht en analyseren
Doelen formuleren	Visie ontwikkelen, schoolbeleidsplan opstellen	Haalbare en structurele aanpak voor de groep vaststellen	Zo nodig individueel plan opstellen (max 3 leerlingen, anders terug naar plan voor de hele groep)
Aanpak uitvoeren	Visie borgen; beleidsplan afstemmen en uitvoeren	Aanpak uitvoeren aansluitend bij de afgesproken doelen	Individueel plan uitvoeren
Evaluatie van de doelen	Afname Burgerschap Meten	Afname Burgerschap Meten	Afname Burgerschap Meten
Cyclus herhalen vanaf analyse van de gegevens			

B. Vertaalslag naar burgerschapkaders en werkwijzen: een greep uit beschikbare producten

Voor meer ideeën: www.cedgroep.nl ; www.jongeburgers.slo.nl

Daarnaast kan men inspiratie opdoen uit beschrijving van diverse initiatieven op het gebied van burgerschap (Praktijkboek Burgerschap, Good practice)

Schoolbeleid, visie en schoolplan	Burgerschap Meten, www.rovict.nl De Burgerschapsscan, www.cedgroep.nl Instrument voor zelfevaluatie actief burgerschap en sociale integratie, www.slo.nl Praktijk Burgerschap, www.cedgroep.nl Leerplan verkenning actief burgerschap, www.slo.nl Democratisch burgerschap in de basisschool, www.eduniek.nl
Evaluatie lopende processen	Burgerschap Meten, www.rovict.nl PO /VO (methode onafhankelijk) SCOL (Sociale Competentie Observatielijst), www.rovict.nl PO/VO (methode onafhankelijk) Viseon, www.cito.nl
Invulling van het onderwijs, programmatisch of projectmatig in gedeeld naar sociale taak :	Voor de component kennis wordt verwezen naar: Kernleerplan burgerschap, www.jongeburgers.slo.nl Onderstaande producten richten zich met name op de componenten attitude, vaardigheden en reflectie.

<p>1. Democratisch handelen</p>	<p>1. Laat je niet gek maken . www.schoolveiligheid.nl PO Democratie van binnenuit, www.hvo.nl) PO /VO</p>
<p>2. Maatschappelijk verantwoord handelen</p>	<p>2. Kinderen en hun... morele talenten www.kwintessens.nl PO Leefstijl ,www.leefstijl.nl PO / VO Kids moving the world , www.kidsmovingtheworld.nl PO</p>
<p>3. Omgaan met conflicten</p>	<p>3. Kinderen en hun.....sociale talenten , www.kwintessens.nl PO Jongeren en hun.... Sociale talenten, , www.kwintessens.nl VO Leefstijl, www.leefstijl.nl PO / VO Vreedzame school, www.eduniek.nl PO Kanjertoevoegingen, www.kanjertraining.nl PO Leefvormen, www.pestweb.nl PO / VO Leerlingbemiddeling, www.stichtingdemeeuw.nl PO / VO</p>
<p>4. Omgaan met verschillen</p>	<p>4. Kinderen en hun.....sociale talenten , www.kwintessens.nl PO Jongeren en hun.... Sociale talenten, , www.kwintessens.nl VO Leefstijl, www.leefstijl.nl PO / VO Vreedzame school, www.eduniek.nl PO Bouwstenen voor jongere participatie, www.stichtingdemeeuw.nl PO / VO</p>

Individuele leerling	<ul style="list-style-type: none"> - PAD, www.seminarium.nl PO - Schatjes, Katjes, Watjes, www.graviant.nl PO - Portfolio sociale competentie, www.kwintessens.nl PO - Sociale Competentie Observatielijst , www.rovict.nl PO/VO - Rots en Water, www.rotsenwater.nl VO
Afstemming buitenschools leren	<ul style="list-style-type: none"> - Wereldplein, www.wereldplein.nl PO / VO - Vensters op de wereld, www.vensteropdewereld.nl PO / VO

C. Analyse strategie

Het instrument Burgerschap Meten is ontwikkeld om de burgerschapscompetenties en het burgerschapsgedrag te meten van leerlingen op school-, klas- en leerlingniveau. De resultaten kunt u gebruiken om het onderwijsrendement te bepalen en ze bieden aanknopingspunten om het burgerschapsonderwijs op de leerlingen af te stemmen.

De resultaten van de vragenlijsten van het instrument Burgerschap Meten worden weergegeven op schoolniveau, groepsniveau en leerlingniveau. Resultaten op schoolniveau worden gebruikt bij het vormgeven van een visie en het beleid voor burgerschap. De groeps- en leerlingoverzichten worden geanalyseerd om een groepsaanpak en een individuele aanpak te bepalen.

Vergelijken

In de overzichten van de lijst Burgerschapsgedrag worden de resultaten vergeleken met het landelijk gemiddelde. In de overzichten van de lijst Burgerschapscompetenties kunt u de resultaten met verschillende groepen vergelijken. In de handleiding van Burgerschap Meten vindt u een tabel waarin staat welke vergelijkers u per overzicht kunt selecteren (hoofdstuk 9).

Bij het analyseren van de resultaten van de Burgerschapscompetenties selecteert u steeds eerst het landelijk gemiddelde. U kunt dan namelijk de resultaten van de burgerschapscompetentielijst vergelijken met de resultaten van het burgerschapsgedraglijst. Zijn de resultaten echter weinig richtinggevend, bijvoorbeeld allemaal erg lage scores, dan kiest u een andere vergelijker. Bij de schooloverzichten is dat denominatie en stedelijkheid. Bij de groepsoverzichten is dat voor PO het groepsniveau en voor VO het groepsniveau en het VO-schooltype. Bij de leerlingoverzichten is dat groepsniveau, VO-schooladvies (po), VO-schooltype (VO), sekse, geboorteland moeder.

Analyse per doel

In onderstaande tabellen ziet u per doel welke overzichten er zijn, welke informatie ze bieden en op welke vragen ze welk antwoord geven.

1. Analyse met als doel: Visie en beleid

Schooloverzichten van:

- Burgerschapcompetenties – gedrag,
- Burgerschapscompetentielijst
- Burgerschapsgedraglijst

	Vergelijker	Informatie over Burgerschap Kwaliteiten en tekorten van alle leerlingen van de school	Welke vragen kunnen worden gesteld? Sluit ons beleid voor Burgerschap voldoende aan bij de leerlingen?
Dashboard Burgerschaps competenties en burgerschaps gedrag	Landelijk gemiddelde	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procentuele schoolscore op de component Kennis ▪ Per sociale taak de gemiddelde schoolscore op de componenten Attitude, Vaardigheden, Reflectie ▪ Kleuren geven aan of de score zeer laag, laag, gemiddeld, hoog of zeer hoog is t.o.v. de gekozen vergelijker 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hoe scoort onze school op burgerschapskennis? ▪ <i>Scoort uw school laag of zeer laag op het gebied van burgerschapskennis, ga dan na of dit gezien het onderwijsaanbod voor burgerschap te verwachten is. U vergelijkt hiervoor de kennisvragen (te vinden in de handleiding Burgerschap Meten) met de inhoud van de vakken waarin aspecten van burgerschap aan de orde komen (bijvoorbeeld in de methodes voor geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijleer, sociale competentie en maatschappelijke projecten die de school uitvoert). Kijkt u hiervoor specifiek naar de groepen die laag of zeer laag scoren.</i> ▪ Hoe scoort onze school op de sociale taken? ▪ <i>Wanneer bij de burgerschapscompetentielijst binnen de sociale taak één of meer van de componenten Attitude, Vaardigheden of Reflectie, laag (oranje) of zeer laag (rood) scoren, is deze sociale taak een aandachtspunt voor de school. Vergelijk de score met het 'Schooloverzicht Dashboard' van de lijst 'Burgerschapsgedrag'. Scoort de school ook hier laag, dan is het een extra aanwijzing dat deze sociale taak extra</i>

	Vergelijker	Informatie over Burgerschap Kwaliteiten en tekorten van alle leerlingen van de school	Welke vragen kunnen worden gesteld? Sluit ons beleid voor Burgerschap voldoende aan bij de leerlingen?
			<p><i>aandacht behoeft. Sociale taken die op de ene lijst laag scoren en op de andere lijst hoog kunnen ook punt van aandacht zijn.</i></p> <p><i>Op basis van beide lijsten bepaalt u uw beleid op het gebied van burgerschap.</i></p> <p><i>Voor extra informatie bekijkt u voor deze sociale taak het 'Schooloverzicht Gemiddelde per groep' van zowel de gedragslijst als de lijst met 'burgerschapscompetenties', zodat u ziet welke groepen meer of minder moeite hebben met de sociale taak.</i></p>
	Denominatie Stedelijkheid		<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Ziet u verschillen in scores als u zich vergelijkt met scholen met een gelijke denominatie of stedelijkheid?</i>
Gemiddelde per groep	Landelijk gemiddelde	Resultaten per groep t.o.v. de gekozen vergelijker voor: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Burgerschapskennis uitgedrukt in score zeer laag, laag, gemiddeld, hoog of zeer hoog ▪ De sociale taken als totaal, de componenten als totaal, of de sociale taken uitgesplitst naar de componenten Attitude, Vaardigheden en Reflectie uitgedrukt in score zeer laag, laag, gemiddeld, hoog of zeer hoog 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Welke groepen vallen uit op welke sociale taak, component of bepaalde component per sociale taak? ▪ <i>Op basis van deze resultaten stelt u vast welke accenten in welke klassen gelegd moeten worden. Ziet u bijvoorbeeld verschillen tussen de groepen 7 en 8? Of tussen de VMBO-T klassen en de HAVO klassen?</i>

	Vergelijker	Informatie over Burgerschap Kwaliteiten en tekorten van alle leerlingen van de school	Welke vragen kunnen worden gesteld? Sluit ons beleid voor Burgerschap voldoende aan bij de leerlingen?
	Denominatie Stedelijkheid		<ul style="list-style-type: none"> Ziet u verschillen in scores als u zich vergelijkt met scholen met een gelijke denominatie of stedelijkheid?
Spreiding per groep	Landelijk gemiddelde	<ul style="list-style-type: none"> Mate van spreiding van scores op de sociale taken als totaal, de componenten als totaal, of de sociale taken uitgesplitst naar de componenten Attitude, Vaardigheden en Reflectie, uitgedrukt in score zeer laag, laag, gemiddeld, hoog of zeer hoog 	<ul style="list-style-type: none"> Liggen de onderlinge scores van de leerlingen dicht bij elkaar (lage spreiding) of juist ver van elkaar af (hoge spreiding)? Een hoge spreiding betekent dat er binnen de school uiteenlopend wordt gedacht over de betreffende sociale taak. U bekijkt de groepen met een grote en zeer grote spreiding nader, om te zien welke leerlingen laag of erg laag scoren. Dit zijn de risico-leerlingen. Bespreekt u deze gegevens met de betreffende leerkracht of mentor/docent.
	Denominatie Stedelijkheid		
Burgerschap competenties – gedrag		<ul style="list-style-type: none"> Per groep de gemiddelde score en de normgroep voor het totaal en per sociale taak op de burgerschapcompetentie en op het burgerschapsgedrag. 	<ul style="list-style-type: none"> Welke groepen vallen uit? Ga na welke groepen uitvallen op het totaal of op verschillende sociale taken. Het kan gebeuren dat een groep in de kolom competentie een score gemiddeld of hoger heeft op een sociale taak, terwijl een van de componenten een lage of zeer lage score heeft. Bekijkt u daarom ook altijd het dashboard van de groepsoverzichten van de burgerschapscompetentielijst.

2. Analyse met als doel: Onderwijsrendement, aanpak in de klas

Groepsoverzichten van:

- Burgerschapcompetentielijst
- Burgerschapsgedraglijst

	Vergelijken	Informatie over Burgerschap Kwaliteiten en tekorten van alle leerlingen per groep	Welke vragen kunnen worden gesteld? Sluit mijn onderwijs voldoende aan bij de leerlingen in mijn groep?
Dashboard	Landelijk gemiddelde	<ul style="list-style-type: none"> ▪ procentuele score op de component Kennis ▪ Per sociale taak de gemiddelde score op de componenten Attitude, Vaardigheden, Reflectie ▪ Kleuren geven aan of de score zeer laag, laag, gemiddeld, hoog of zeer hoog is t.o.v. de gekozen vergelijker gegeven 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hoe scoort deze groep op burgerschapskennis. ▪ <i>Als de groep uitvalt op de component kennis (score laag (oranje) of zeer laag (rood)), betekent dit dat de leerlingen over onvoldoende kennis beschikken op de verschillende burgerschapsonderwerpen. Gaat u in dit geval na of deze score gezien het onderwijsaanbod voor burgerschap te verwachten is. U vergelijkt hiervoor de kennisvragen (te vinden in de handleiding Burgerschap Meten) met de inhoud van de vakken waarin aspecten van burgerschap aan de orde komen (bijvoorbeeld in de methodes voor geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijleer, sociale competentie).</i> ▪ Hoe scoort deze groep op de verschillende sociale taken, uitgesplitst naar Attitude, Vaardigheden en Reflectie. ▪ Welke sociale taken en componenten wil ik nader bekijken? ▪ <i>Wanneer bij de burgerschapscompetentielijst binnen de sociale taak één of meer van de componenten Attitude, Vaardigheden of Reflectie, laag (oranje) of zeer laag (rood) scores, is deze sociale</i>

	Vergelijken	Informatie over Burgerschap Kwaliteiten en tekorten van alle leerlingen per groep	Welke vragen kunnen worden gesteld? Sluit mijn onderwijs voldoende aan bij de leerlingen in mijn groep?
			<p><i>taak een aandachtspunt voor deze groep. Vergelijk de score met de score op de lijst 'Burgerschapsgedrag' (groepsoverzicht dashboard). Scoort de groep bij deze lijst op dezelfde sociale taken laag? Ziet u verschillen?</i></p> <p><i>Op basis van beide lijsten bepaalt u uw aanpak in de klas. U besteedt extra aandacht aan de sociale taken waarbij de klas op beide, of een van beide lijsten een lage of zeer lage score heeft.</i></p> <p><i>Voor extra informatie bekijkt u van deze sociale taak het 'Groepsoverzicht Gemiddelde per leerling' van zowel de gedragslijst als de lijst met burgerschapscompetenties. U ziet dan welke leerlingen meer of minder moeite hebben met de sociale taak. Bij uw aanpak in de klas kunt u hier rekening mee houden.</i></p> <p>Let op:</p> <p>Wanneer de groep extreem laag scoort en vrijwel alle hokje oranje of rood zijn gekleurd, bekijkt u het dashboard met de vergelijker 'groepsniveau'.</p>
	Groepsniveau VO-schooltype		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ziet u verschillen in scores als u de groep vergelijkt met groepen van gelijk niveau?
Gemiddelde score per	Landelijk gemiddelde	Resultaten per leerling t.o.v. de gekozen vergelijker voor:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Welke leerlingen beschikken t.o.v. het landelijk gemiddelde over voldoende burgerschapskennis (voldoende Attitude, Vaardigheden)

	Vergelijken	Informatie over Burgerschap Kwaliteiten en tekorten van alle leerlingen per groep	Welke vragen kunnen worden gesteld? Sluit mijn onderwijs voldoende aan bij de leerlingen in mijn groep?
leerling		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Burgerschapskennis uitgedrukt in score zeer laag, laag, gemiddeld, hoog of zeer hoog ▪ De sociale taken als totaal, de componenten als totaal, of , of de sociale taken uitgesplitst naar de componenten Attitude, Vaardigheden en Reflectie, uitgedrukt in score zeer laag, laag, gemiddeld, hoog of zeer hoog 	<p>en Reflectie op de sociale taken.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Leerlingen die uitvallen op de component kennis (score laag (oranje) of zeer laag (rood)), beschikken over onvoldoende kennis op de verschillende burgerschapsonderwerpen. De verwachting is, dat deze leerlingen ook uitvallen op de vakken maatschappijleer, geschiedenis en aardrijkskunde en eventueel sociale competentie.</i> ▪ Welke leerlingen scoren voldoende op de sociale taken t.o.v. het landelijk gemiddelde. ▪ Wie zijn de zwakke en- of risicoleerlingen? ▪ <i>Leerlingen die laag of erg laag scoren op een of meerdere sociale taken komen in aanmerking voor een individueel handelingsplan. U onderzoekt de scores van deze leerlingen nader in de leerlingoverzichten van de burgerschapscompetentielijst en de burgerschapsgedraglijst.</i>
	Groepsniveau		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ziet u verschillen in scores als u de groep vergelijkt met groepen van gelijk niveau?
			<p>Eindvraag</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Moet ik het onderwijs in mijn groep op het gebied van Burgerschap bijstellen? Zo ja: Voor welke sociale taken, voor de hele groep, of voor enkele leerlingen?

3. Analyse met als doel: individuele aanpak

Leerlingoverzichten van:

- Burgerschapscompetentielijst
- Burgerschapsgedraglijst

Deze overzichten bekijkt u alleen voor de leerlingen waarvan u in de groepsoverzichten heeft gezien dat zij lage of zeer lage scores hebben.

	Vergelijker	Informatie over Burgerschap Kwaliteiten en tekorten per leerlingen	Welke vragen kunnen worden gesteld? Sluit mijn onderwijs voldoende aan bij deze leerling?
Dashboard	Landelijk gemiddelde	<ul style="list-style-type: none"> ▪ procentuele leerlingscore op de component Kennis ▪ Per sociale taak de gemiddelde leerlingscore op de componenten Attitude, Vaardigheden, Reflectie ▪ Kleuren geven aan of de score zeer laag, laag, gemiddeld, hoog of zeer hoog is t.o.v. de geselecteerde vergelijker ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beschikt deze leerling over voldoende burgerschapskennis? ▪ Op welke sociale taken valt deze leerling uit t.o.v. het landelijk gemiddelde? ▪ Op welke componenten valt deze leerling uit t.o.v. het landelijk gemiddelde? ▪ <i>Op basis van de resultaten besluit u of u met deze leerling individueel aan de slag gaat. U doet dit wanneer de leerling een risico vormt voor zichzelf en/of voor de groep en wanneer u meent dat hij onvoldoende baat zal hebben bij uw aanpak in de klas.</i> ▪ <i>U maakt voor maximaal 3 leerlingen een individueel plan.</i>
	Geboorteland moeder Sekse Groepsniveau/ leerjaar VO		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ziet u verschillen in scores wanneer u de leerling vergelijkt met leerlingen van wie de moeder uit hetzelfde geboorteland komen; leerlingen van gelijke sekse, gelijk leerjaar en/of gelijk vo schooladvies?

	Vergelijker	Informatie over Burgerschap Kwaliteiten en tekorten per leerlingen	Welke vragen kunnen worden gesteld? Sluit mijn onderwijs voldoende aan bij deze leerling?
	schooladvies/ VO schooltype		
Gemiddelde score	Landelijk gemiddelde	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Leerlingscore op de componenten Kennis, Attitude, Vaardigheden en Reflectie, uitgedrukt in zeer laag, laag, gemiddeld, hoog, zeer hoog, t.o.v. de geselecteerde vergelijker. ▪ Leerlingscore op de sociale taken, uitgedrukt in zeer laag, laag, gemiddeld, hoog, zeer hoog, t.o.v. de geselecteerde vergelijker. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In grafiekweergave ziet u hoe de leerling scoort op de verschillende sociale taken en componenten.
	Geboorteland moeder Sekse Groepsniveau/ leerjaar VO schooladvies/ VO schooltype		